

תוכן עניינים

- 17..... שלמי תודה
- 19..... פרק 1: מבוא
- 19..... א. הצגת הנושא
- 29..... ב. הזכויות בקניין רוחני – תחום המחקר
- 33..... ג. זכויות קניין כמשרתות אוסף ערכים אנושיים
- 35..... ד. מבנה הספר

שער ראשון: התיאוריות – הצדקות תיאורטיות לכללי הקצאה קנייניים בנוגע לתוצרי שירות רוחניים

- 39..... פרק 2: הזכויות בתוצרי שירות רוחניים בראי הגישה הכלכלית למשפט
- 39..... א. מבוא
- 41..... 1. השאת תוצרי קניין רוחני – ה"עסקה" עם הציבור
- 44..... 2. כשל השוק הטמון במוצר ציבורי
- 45..... 3. פתרון – הקצאת זכויות קניין בתוצרים רוחניים
- 48..... 4. עובד או מעביד
- 48..... ב. מדוע להקצות למעביד את כל זכויות הקניין בתוצרי שירות רוחניים?
1. טיעון התמריץ (incentive) – הקצאת זכויות קניין למעביד במטרה לעודד מימון ופיתוח של תוצרים רוחניים כמוצר ציבורי
- 49..... (א) הקצאת זכויות קניין כתמריץ מוטיבציוני
- 49..... (ב) מדוע למעביד?
- 51..... (1) המעביד כנושא בעלויות המימון
- 51..... (2) המעביד כבעל כוח האכיפה
- 52..... (ג) אי ודאות וחלוקת סיכונים
- 53..... (1) סבסוד צולב
- 53..... (2) אי ודאות והשפעתה על עובדים ומעבידים
- 54..... (3) ריבוי מטלות multi tasks
- 58..... (4) סיכום ומסקנות
- 59..... 2. יחיד מול רבים
- 61..... (א) פתח דבר
- 61.....

קניין רוחני בעבודה – תיאוריה, מעשה ומשפט משווה

- 63..... (ב) הטרגדיה של ריבוי בעלים
- 73..... (ג) בעיית ה"סחטנות" (holdup) מצד עובדים
- 75..... (ד) עבודת צוות (team production)
- 79..... (ה) ארגוני עובדים לניהול משותף של זכויות יוצרים ומציאים
- 81..... 3. יעילות ההקצאה למעביד – סחירות התוצר
- 81..... (א) סחירות
- 83..... (ב) ודאות
- 84..... (ג) סיכום וביקורת
- 84..... 4. יעילות הפתרון המצוי
- 86..... 5. סיכום
- 87..... ג. מתן זכויות לעובדים לפי הגישה הכלכלית למשפט
- 87..... 1. תמריץ (incentive) לעובדים כדרך לשיפור כמות התוצרים הרוחניים ואיכותם
- 88..... (א) טיעון התמריץ (המוטיבציה)
- 95..... (ב) על מוטיבציה (incentive) וקניין רוחני
- 99..... (ג) סיכום
- 100..... 2. בעיית הנציג – מודל agent-principal
- 104..... 3. חלוקת סיכונים מנקודת הראות של עובדים
- 106..... 4. דיכוי שיתופי פעולה בין עובד למעביד
- 107..... 5. חוסר יעילות הנגרם מהקניית זכויות יתר למעביד
- 108..... (א) החלטת המעביד שלא להשתמש בתוצר
- 110..... (ב) פיזור עלויות מימון (better exploiter)
- 112..... 6. סיכום
- 112..... ד. זכויות קניין של עובדים בתוצרי שירות רוחניים
- 112..... 1. הקצאת זכות קניין לעובדים
- 112..... (א) קניין כנקודת מוצא
- 113..... (ב) זכות קניין ולא אחרת
- 117..... (ג) זכויות קניין של עובדים בתוצרים רוחניים: מפתחי מילוט לשבילי זהב
- 117..... (1) אופציית היציאה (סטרט אפ)
- 119..... (2) פיתוח או יצירה שהעובד הביא עמו
- 120..... (3) העברת זכויות בתוצר בשל אי ניצולו על ידי המעביד
- 120..... 2. גמול/פיצוי חומרי תמורת זכות קניין
- 123..... ה. דין דיספוזיטיבי או קוגנטי
- 123..... 1. מבוא
- 123..... 2. הבעיה בכלל דיספוזיטיבי בעניין תוצרי שירות רוחניים
- 124..... (א) פערי כוח בין הצדדים
- 124..... (1) פערי כוח בין העובד למעביד

תוכן עניינים

- 127 (2) המצב בפועל – דוגמת דיני הפטנטים ארצות הברית
- 128 (3) שוק עבודה מונופסוני
- 129 (4) התארגנות עובדים כפתרון חלופי
- 130 (5) עסקה בתנאי אי ודאות
- 133 (ב) הטיות קוגניטיביות ונפקותן
- 137 (ג) האסכולה הריאליסטית למשפט
- 138 (ד) סיכום
- 139 3. "המחיר" של כלל קוגנטי
- 144 4. עבירות הזכות
- 147 1. סיכום
- 149 פרק 3: תיאוריית העבודה הלוקיאנית
- 149 א. פתח דבר
- 153 ב. הזכויות בתוצרי קניין רוחני בראי הגישה הלוקיאנית
- 156 ג. האם מעביד יכול להיות בעל הזכויות?
- 158 ד. הקצאת זכויות כגומול לאור תיאוריית העבודה הלוקיאנית
- 162 ה. עבירות התוצר
- 163 1. סיכום
- 165 פרק 4: צדק חלוקתי
- 165 א. מבוא
- 171 ב. תיאוריית הצדק של ג'ון רולס
- 172 1. המצב ההתחלי ומסך הבערות
- 178 ג. צדק חלוקתי והקצאת זכויות בתוצרי שירות רוחניים
- 185 ד. סיכום ומסקנות
- 187 פרק 5: על קניין ואישיות
- 187 א. זכויות קניין כאמצעי לפיתוח האישיות – גישות תיאורטיות
- 187 1. מבוא
- 188 2. זכות הקניין כביטוי לאישיות האדם
- 192 3. אישיות וזכויות קניין (Property and Personhood)
- 196 4. "העבודה המנוכרת"

- ב. הסדרת זכויות בתוצרי שירות רוחניים בראי היחס שבין אישיות לקניין..... 198
1. הקניית הזכויות לעובדים..... 198
2. זכויות בתוצרי שירות רוחניים לאור תיאוריית Property and Personhood..... 203
3. ביטוי לרציונל אישיתי..... 207
- ג. סיכום..... 211
- פרק 6: סיכום השער התיאורטי – מהלכה למעשה..... 213

שער שני: הדינים – הדין הישראלי והדין המשווה

- פרק 7: "עובד" הממשק בין דיני עבודה לקניין רוחני..... 223
- א. מבוא..... 223
- ב. מיהו "עובד"?..... 226
1. המבחנים לקביעת מעמדו של עובד..... 226
- (א) מבחן הפיקוח..... 231
- (ב) מבחן ההשתלבות..... 236
- (ג) מבחן אמצעי הייצור..... 238
- (ד) מבחן הביצוע האישי..... 239
- (ה) סיכום ביניים..... 239
2. ביקורת על השימוש במבחני עובד ומעביד בסוגיית תוצרי שירות רוחניים..... 240
- (א) אי התאמה של המבחנים בשל מטרת ונתיבי התפתחות נבדלים..... 240
- (ב) "המבחנים אינם מבחינים וההגדרות אינן מגדירות"..... 244
- (ג) היעדר הפנמה של מגמות חדשות..... 245
- (ד) מעמד דינמי..... 247
- (ה) ה"עובד" שאינו דיכוטומי..... 248
- (ו) סיכום..... 249
- ג. "עובד" – מעמדות מיוחדים..... 250
1. מיהו המעביד?..... 251
- (א) קבלן לעומת משתמש – הזכויות בתוצרים רוחניים של עובדי קבלן..... 251
- (ב) מעבידים אחדים בלא קשר ביניהם..... 256
2. מיהו עובד? קטגוריות של מבצעי עבודה (יוצרים וממציאים)..... 257
- (א) מתנדב..... 258
- (ב) צוות יוצרים מפתחים..... 265
- ד. סיכום כללי..... 267

פרק 8: המצאות שירות – הדין החל	269
א. מבוא	269
ב. ישראל, זכויות בהמצאות שירות – העדפת המעביד באמצעות כלל קניין	275
1. כללי – הקצאת הזכויות בהמצאות שירות למעביד	275
(א) המצאה של עובד – יחסי עובד ומעביד	277
(ב) המצאה ולא רעיון	278
(ג) עקב שירותו – הקשר הסיבתי	280
(ד) בתקופת שירותו	286
(ה) דיספוזיטיביות ההסדר	292
2. תמורה מיוחדת לעובדים-ממציאים – הוועדה לענייני פיצויים ותמלוגים	294
(א) רקע – הקמת הוועדה	303
(ב) הדין בוועדה	303
(ג) תנאים מוקדמים לדיון בוועדה	304
(ד) קריטריונים לקביעת תמורה לעובד	306
(ה) חברי הוועדה	307
(ו) היעדר ערעור או פיקוח על הוועדה	307
(ז) כשלי הוועדה	308
3. היעדר חובה לרשום את שמות הממציאים	311
4. העדפת המעביד בשיטת המשפט הישראלית	312
5. סיכום	317
ג. ארצות הברית: זכויות בהמצאת שירות – הפרדיגמה החוזית	318
1. מבוא	318
2. הקצאת הזכויות למעביד – הסדרה דיספוזיטיבית	319
(א) הקצאת הזכויות בהמצאת שירות – פרשת <i>Dubilier</i>	319
(ב) דוקטרינות חוזיות	320
(1) חוזה מפורש	320
(2) חוזה מכללא	320
ETI .I – “Employed To Invent”	321
II. חובת אmon של עובד כלפי המעביד	326
III. “Shop right” שימוש במשאבי המעביד מקנה רישיון	326
שימוש מוגבל למעביד	326
3. המצאת שירות – הסדרה דיספוזיטיבית	328
4. הסדרה חוקית תוך מדינתית – הסדרים קוגנטיים	328
5. סיכום	330
ד. אנגליה – זכויות בהמצאת שירות: האומנם נוסחת האיזון?	331
1. מבוא	331

- 3322. הקצאת הזכויות בהמצאות שירות
- 3353. קוגנטיות ההסדר
- 3374. תמורה מיוחדת לעובד
- 3415. סיכום
- 342ה. גרמניה – זכויות בהמצאת שירות: מודל אלטרנטיבי מועדף
- 349ו. סיכום
- 351פרק 9: זכות יוצרים ביצירות שירות
- 351א. מבוא
- 353ב. ישראל – זכויות כלכליות ביצירת שירות
- 3531. מבוא
- 3552. חקיקה מפורשת – המעביד כבעלים ראשון
- 3573. המבחנים להקצאת זכות היוצרים למעביד
- 3614. ההסדרים החסרים
- 362ג. ארצות הברית – זכויות ביצירת שירות
- 3621. בעלות ראשונה למעביד ביצירת שירות – Work Made for Hire
- 363(א) חקיקה מפורשת – המעביד כ"author"
-(ב) מפרשת Community for Creative Non-Violence v. Reid
- 365ועד פרשת ברבי ובראך
- 367(ג) התנאים להקצאת הבעלות על זכויות יוצרים למעביד
- 3692. דיספוזיטיביות הנורמה
- 370ד. אנגליה – זכויות ביצירת שירות
- 373ה. צרפת וגרמניה – זכויות ביצירת שירות
- 379ו. סיכום
- 381פרק 10: אגד הזכויות המוסריות בתוצרי שירות רוחניים
- 381א. מבוא
- 382ב. הזכויות המוסריות – רקע כללי
- 386ג. זכויות מוסריות – דין משווה
- 3861. אמנות בין לאומיות
- 3882. שיטות משפט ועמדתן בסוגיה
- 3903. גישה השוללת מתן זכויות מוסריות לעובדים – ארצות הברית
- 3934. גישה מסויגת – אנגליה
- 3965. גישה מעורבת – ישראל

תוכן עניינים

6. זכויות מוסריות של עובדים אינן ניתנות לוותר ולהעברה –

- גישת המשפט הקונטיננטלית 407
- ד. היעדר זכויות מוסריות לעובדים 408
1. השיקולים בבסיס אי הענקת זכות מוסרית לעובד 408
2. כשלי הטיעונים 411

ה. זכות הייחוס ביחסי עבודה – שיקולי מדיניות התומכים

- בהקניית זכות הייחוס לעובדים 412
1. שיקולים מנקודת הראות של היוצר 413
- (א) כבוד העובד 413
- (ב) ערכה המתגמל של זכות הייחוס 416
2. שיקולי מדיניות מנקודת הראות של המעביד 418
- (א) היעדר ייחוס כגורם מדכא מוטיבציה 418
- (ב) ייחוס כדרך להטלת אחריות על עובדים והענשתם (האפקט המשמעותי) 419
- (ג) מוניטין ומיתוג (branding) של התוצר 421
- (ד) האנשת המעביד 423
- (ה) מידע על עובדים 424
3. שיקולים מנקודת הראות של טובת הציבור 426
- (א) מניעת הטעיה – בין פרסום אנונימי לבדוי 426
- (ב) ערך חינוכי 428
- (ג) העובד והתוצר 428
- ו. "פירוק" הדיכוטומיה, הפרדת זכות הייחוס מזכות השלמות ביחסי עבודה 429
- ז. זכות ייחוס מוסרית בדיני הפטנטים 438
- ח. שאלות שמעלה המודל 441
1. עלות איתור היוצר 441
2. הזכות לאי ייחוס 447
3. האם למעביד זכות ייחוס משל עצמו? 450
4. פגיעה בתמורה 450
5. דילול הזכות על ידי ריבוי מאוזכרים 451
- ט. מסקנות 451

שער שלישי : מגזרים

- פרק 11 : תוצרי שירות רוחני – ניתוח מגדרי 455
- א. פתח דבר 455

- ב. נתונים סטטיסטיים: (היעדר) ממצאות בישראל 456
- ג. בין קניין לבין מגדר – לקראת שיח משפטי חדש 460
1. שיח משפטי כשיח משלים 460
2. היעדר ציר שוויון בשיח המשפטי קנייני 461
3. הממשק בין התחומים 464
- ד. ניתוח פמיניסטי של הנורמה המשפטית
- בנושא תוצרי שירות רוחניים 465
1. כללים מפלים סמויים 465
2. הטיעון ה"רדיקלי" – פרדיגמה הייררכית מובנית בתפיסת הממציא
- ובהסדר "אמצאת שירות" 467
- (א) בעלות הייררכית צרת קדקוד 468
- (ב) דיני הקניין הרוחני כמערכת זכויות שליליות 470
- (ג) הייררכיה צרת קדקוד והדרת נשים 472
- (ד) המצאת שירות 474
- (1) המצאת שירות בשירות ההדרה 475
- (2) דיספוזיטיביות ההסדר 477
- (ה) מיהו ממציא? 479
- ה. לקראת תפיסה שוויונית יותר לדיני הפטנטים 481
1. זכויות הנוגעות להמצאת שירות 481
- (א) הקניית זכויות לממציאים ולממציאות 481
- (ב) תמורה ראויה לממציאים ולממציאות – מודל האוניברסיטאות 482
- (ג) הקמת עסקים קטנים ובינוניים 483
2. הזכות המוסרית בדיני הפטנטים 483
3. העדפה מתקנת 485
- (א) העדפה מתקנת לממציאות – כיצד? 485
- (ב) הצדדים הלא שוויוניים של העדפה מתקנת 487
4. שימוש בכלים משפטיים קיימים 487
- ו. סיכום 487
- פרק 12: תוצרי שירות רוחניים באקדמיה 489
- א. מבוא 489
- ב. המצאות ופטנטים באקדמיה 493
1. המודל האמריקני: Bayh-Dole Act 493
2. יסודות משותפים להסדרת זכויות בתוצרי קניין רוחני באקדמיה 497
- (א) זיהוי הממציא 498

תוכן עניינים

499	(ב) העברת זכויות הקניין למוסד האקדמי
506	(ג) התמורה לממציא
510	3. ביקורת
513	4. מודל ראוי לאימוץ
516	ג. יצירות – חריג האקדמיה
516	1. הזכויות ביצירות של עובדי אקדמיה
520	2. ההצדקות לגישת מודל האקדמיה בנוגע ליצירות
522	3. "בעיית המוציא לאור"
526	4. עזרי לימוד
528	ד. יישום מודל האקדמיה בעולם התעשייה
528	1. שאלת הפיקוח
529	2. כללים תעשייתיים באוניברסיטאות
530	3. חשיבות הממציא והיוצר בתעשייה
531	ה. סיכום

שער רביעי : סיכום ומסקנות

535	פרק 13 : עיצוב מחדש של כללי המצאות שירות ויצירות שירות בישראל
535	א. הזכויות בתוצרי שירות רוחניים בישראל
538	ב. מודל מוצע להקצאת הזכויות בתוצרי שירות רוחניים
540	1. עיקרון ראשון – נקודת המוצא : הקצאת זכויות בתוצרי שירות רוחניים לעובד היוצר והממציא
541	2. עיקרון שני – העברת הזכויות הכלכליות בתוצרי שירות רוחניים למעביד בהתקיים הצדקות מתאימות
547	3. עיקרון שלישי – העובד היוצר והממציא זכאי לתמורה ראויה מובטחת בגין העברת זכויות הקניין בתוצר השירות למעביד
548	4. עיקרון רביעי – הענקת זכויות מוסריות ובראשן זכות ייחוס לעובדים יוצרים וממציאים
547	5. עיקרון חמישי – פיתוח תוצר לאחר סיום העבודה מוקנה לעובד
547	6. עיקרון שישי – אין לוותר על הזכויות בשלב הטרם יצירת המצאתי
548	7. עיקרון שביעי ואחרון – קוגנטיות ההסדר
548	ג. סיכום
551	מפתחות
553	מפתח חקיקה

קניין רוחני בעבודה – תיאוריה, מעשה ומשפט משווה

565	מפתח פסיקה
579	מפתח ספרים
589	מפתח מאמרים
611	מפתח שונות